

ოთარ ნიკოლეიშვილი

მორღესაი მიხაკაშვილი–ისრაელში მოღვაწე
ქართველი ებრაელი

საქართველოდან ისტორიულ სამშობლოში ქართველ ებრაელთა მიგრაციის პროცესი ისრაელის სახელმწიფოს შექმნამდე დიდი ხნით ადრე დაიწყო. მაშინ ეს პროცესი ერთეული შემთხვევებით განისაზღვრებოდა, ძალზე იშვიათ მოვლენას წარმოადგენდა და ისტორიულ სამშობლოში მუდმივ საცხოვრებლად წასვლას ძირითადად მხოლოდ ეკონომიკურად შეძლებული ებრაელები და ცალკეული სასულიერო პირები ახერხებდნენ. ამ თვალსაზრისით უალრესად საინტერესოა გურამ ბათიაშვილის ისტორიული რომანი “ჟამი დუმილისა და ჟამი უბნობისა” (2007 წ.), რომელშიც მწერალი ემოციურად ღრმად შთამბეჭდავი ფორმით მოგვითხრობს წმინდა მიწაზე იმ მოხუცებულ ებრაელთა წასვლის ამბავს, რომლებიც უკვე სიკვდილ-სიცოცხლის ზღვარს იყვნენ მიახლოებულნი და იერუსალიმში იმისთვის მიემგზავრებოდნენ, იქ რომ ეპოვათ სამუდამო განსასვენებელი.

გ. ბათიაშვილის ცნობით, საქართველოდან იერუსალიმის წმინდა მიწაში დასამარხად ყოველწლიურად დაახლოებით 10-15 კაცი მაინც მიემგზავრებოდა, დავით აღმაშენებლის დროს კი 60-70 კაციც წასულა. გურამ ბათიაშვილის მიერ მოწოდებულ ამ ცნობას ალექსანდრე ფრონელიც ადასტურებს 1914 წელს გამოცემულ მოგონებათა წიგნში “დიდებული მესხეთი”. აი, რას წერს იგი აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით: “ქართველ ებრაელებს ერთი ჩვეულება აქვთ — იერუსალიმში წასვლა და იქ დაბინავება, სიბერის ჟამი რომ მოაწევს. ამ ჩვეულებას უფრო შეძლებულები მისდევენ” (ალ. ფრონელი, 1991, გვ. 135).

საქართველოდან ებრაელთა მიგრაციის პროცესის შედარებითი გააქტიურება გასული საუკუნის 10-იან და 20-იან წლებში იწყება, რაც პირდაპირ აღმოჩნდა დაკავშირებული მსოფლიო მასშტაბით ებრაელთა სახელმწიფოს შექმნის იდეის გააქტიურებასთან. იმ ხანად მოღვაწე ქართველ ებრაელთა ცნობილი წარმომადგენლები (დავით და გერცელ ბააზოვები, ნათან ელიაშვილი, დავით აჯიაშვილი (პალესტინელი), ნორა (სამწუხაროდ, ფსევდონიმი გაუშიფრავია), ხაიმ თეთრუაშვილი და სხვები) თავიანთი მხრივ, საქართველოშიც აქტიურად უწევდნენ ამ იდეას პროპაგანდას და პრაქტიკულადაც ცდილობდნენ რეალური საფუძვლის მომზადებას ისტორიულ სამშობლოში აქ მცხოვრებ ებრაელთა გარკვეული ნაწილის გადასახლებადად.

ამ თვალსაზრისით დავით ბააზოვემა და ნათან ელიაშვილმა რეალურადაც შეძლეს პირველი ნაბიჯის გადადგმა და 1925 წელს, დიდ წინააღმდეგობათა დაძლევის შედეგად, მიიღეს კიდეც უფლება ქართველ ებრაელთა ერთი ნაწილის მიგრაციისა ისტორიულ სამშობლოში. ამ ნებართვის მისაღებად ისინი თავად იმყოფებოდნენ ერეც-ისრაელში (ისრაელის ტერიტორიის ერთ-ერთი ისტორიული სახელწოდება სახელმწიფოს აღდგენამდე), საიდანაც ჩამოიტანეს ასობით

სერთიფიკატი ებრაელთა იქ გასამგზავრებლად, რის შედეგადაც ბირველი ჯგუფი 50 ოჯახის რაოდენობით მართლაც დაასახლეს წმინდა მიწაზე.

სამწუხაროდ, საბჭოთა კავშირში იმხანად არსებული პოლიტიკურ-იდეოლოგიური ვითარების გამო ეს პროცესი ამის შემდეგ შეწყდა და ამ დროიდან მოყოლებული წინაპართა მიწაზე ქართველ ებრაელთა მიგრაციას ისრაელის სახელმწიფოს შექმნამდეც და მისი ჩამოყალიბების მერეც დიდი ხნის განმავლობაში დაესვა წერტილი და მისი განახლება მხოლოდ XX საუკუნის 70-იანი წლების დასაწყისიდან ხდება. ამ დროიდან მოყოლებული, თავის ისტორიულ სამშობლოს უკვე საქართველოში მცხოვრებ ებრაელთა დიდი ნაწილი დაუბრუნდა (ამასთან დაკავშირებით იხ.: პ. ბააზოვი, 2000).

როგორც სათანადო დოკუმენტებით დასტურდება, წმინდა მიწაზე დამკვიდრებულ ქართველ ებრაელთა არაერთი წარმომადგენელი აქტიურ მონაწილეობას იღებდა თავისი ქვეყნის აღმშენებლობის პროცესში. ერთ-ერთი მათგანი იყო “ქართველ როტმილდად” წოდებული მორდებხაი მიხაკაშვილი, რომელმაც საზოგადოებრივი ცხოვრების მრავალ სფეროში მიაღწია თვალსაჩინო წარმატებებს. სამწუხაროდ, ამ პიროვნების მეტად მნიშვნელოვანი დამსახურება დღემდე არ არის სათანადოდ შესწავლილი. წინამდებარე ნაშრომის დაწერის უმთავრესი მიზანია, ისრაელში გამოცემულ ქართულ პერიოდიკაში გამოქვეყნებულ მასალებზე დაყრდნობით შეძლებისდაგვარად წარმოვაჩინო მორდებხაი მიხაკაშვილის ეროვნულ-საზოგადოებრივი მოღვაწეობის ცალკეული მხარეები.

მორდებხაი მიხაკაშვილის ეროვნულ-საზოგადოებრივი საქმიანობა არსებითად განსაზღვრა იმ მნიშვნელოვანმა მოვლენებმა, რომლებიც ისრაელის სახელმწიფოს აღდგენის წინარე ხანაში, გასული საუკუნის 20-40-იან წლებში განვითარდა ამ რეგიონში. როგორც ცნობილია, აღნიშნული ტერიტორია 1920 წლიდან მოყოლებული 1948 წლამდე — ისრაელის სახელმწიფოს აღდგენამდე — ბრიტანეთის სამანდატოს წარმომადგენელთა და მას პალესტინა ეწოდებოდა. აღნიშნული ვითარებიდან გამომდინარე, სხვადასხვა ქვეყნებიდან თავიანთ მამაპაპისეულ მიწაზე ასულ ებრაელებს, რომელთა რაოდენობაც თავდაპირველად 500-600 ოჯახს არ აღემატებოდა, ისტორიულ სამშობლოში დამკვიდრება საკმაოდ დიდ წინააღმდეგობათა და სირთულეთა დაძლევის შედეგად უხდებოდათ.

მორდებხაი მიხაკაშვილის ეროვნულ-საზოგადოებრივი ღვაწლის წარმოჩენის დროს განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს ის ფაქტი, რომ არაერთმა ებრაელმა, რომელთა შორის საქართველოდან ემიგრირებულებიც მრავლად იყვნენ, სწორედ მისი ფინანსური და მატერიალური დახმარებით შეძლო წმინდა მიწაზე დამკვიდრება. აი, რას წერს ამასთან დაკავშირებით ისრაელში 1972 წელს დაარსებული და დღემდე უწყვეტად გამომავალ გაზეთ “ალიას” დამფუძნებელი და უცვლელი რედაქტორ-გამომცემელი აბრაამ საპირი (სეფიაშვილი) თავის ენციკლოპედიურ ნაშრომში “ალიის” 40 წელი: “მორდებხაი მიხაკაშვილმა ააშენა დიდი სახლი, სადაც ყველა მსურველს შეეძლო მიეღო ბინა, საჭმელი და სასმელი. ეს იყო დრო, როდესაც მთელს ახლო აღმოსავლეთში და კერძოდ, ერევ-ისრაელში შიმშილი მძვინვარებდა, ხალხი რამოდენიმე გრომისათვის მთელი დღე მუშაობდა“ (ა. საპირი, 2010, გვ. 192).

გარდა ზემოთქმულისა, მ. მიხაკაშვილის სახელთან სხვა ბევრი საქველმოქმედო საქმიანობაცაა დაკავშირებული, რის დასტურადაც დავიმოწმებ ამონარიდს გაზეთ “ალიას“ 1974 წლის 30 სექტემბრის პუბლიკაციიდან: “თითოეული ებრაელი, თუ მას თელ-ავივში ბინის აშენება, ან ბალის დარგვა უნდოდა, თხოვნით მიმართავდა მორღეხ მიხაკაშვილს “პირველ ებრაელ ბანკირს“ ერეც-ისრაელის მიწაზე.

ყველა იმათგანს, რომლებმაც მაშინ ფეხი მოიდგეს ისრაელის მიწაზე, ახსოვთ, თუ რა დიდი დანხარება გაუწია ებრაელებს იმ ათასობით სესხმა, რომელიც გასცა მორღეხ მიხაკაშვილმა, ის იყო ყველა იმ ამოსულის შემწე, ვისაც კი უნდოდა ერეც-ისრაელის მიწაზე ბარი დაეკრა და ჩვენი სამშობლოს აშენების პიონერი გამხდარიყო...

მიხაკაშვილი არა მარტო ბაღების გაშენებაში ეხმარებოდა ხალხს, არამედ თვითონ პირადადაც აშენებდა სახლებსა და ბაღებს. ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ბინა, რომელიც მან გააშენა, დღესაც ამშვენებს იაფოს, ეს არის ყოფილი საოლქო სასამართლოს შენობა...

ეს ბინა აშენებულ იქნა მის მიერ 1936 წელს; ამ დროს დიდი არეულობა იყო იაფოში, რომელიც არაბთა ერთ-ერთ ცენტრალურ დასახლებად ითვლებოდა, მაშინ, როდესაც იაფოდან ყველა ებრაელი გაიქცა, მიხაკაშვილის სახლი იყო ერთადერთი ადგილი, სადაც შეეძლოთ ებრაელებს თავშესაფარი ეპოვათ...

ბევრი ჩვენთაგანი, რომლებიც ახლა მის მიერ გაშენებულ ან მისი დანხარებით შექმნილ ბინებში ვცხოვრობთ, აზრზედაც კი არ მოვსულვართ, თუ ვინ იყო ის ერთ-ერთი პირველთაგანი, ვინაც ბარი დაასო თელ-ავივის სიღებში და დასაწყისი მისცა ახალი ქალაქის დაარსებას“ (გაზეთი “ალია“, 1970წ. №4, 30 სექტემბერი).

მიუხედავად მ. მიხაკაშვილის ამგვარი ღვაწლისა თავისი ხალხისა და სამშობლოს წინაშე, მისი ბიოგრაფიული დეტალების შესახებ, სამწუხაროდ, ბევრი რამ ჭერაც უცნობი და დაუზუსტებელია. მაგალითად, ჩემ მიერ მოძიებული მასალებიდან გამომდინარე, უცნობია, თუ სად და როდის დაიბადა იგი, ან რომელი წლიდან იწყებს მოღვაწეობას თავის ისტორიულ სამშობლოში.

წყაროების სიმცირის გამო, მ. მიხაკაშვილის პიროვნების შესახებ ზოგჯერ ლეგენდად ქცეულ ისეთ ამბებსაც კი ვხვდებით, რომლებიც ნაკლებად შეესაბამებიან რეალობას. მაგალითად, როგორც გაზეთ “ალიას“ ზემოთ დამოწმებული პუბლიკაციიდან ჩანს, გავრცელებული მოსაზრების თანახმად, მ. მიხაკაშვილი ქალაქ თელ-ავივის ერთ-ერთ დამაარსებლადაც კი ყოფილა მიჩნეული.

ამავე ფაქტს აღნიშნავს გურამ ბათიაშვილიც თავის წიგნში “მზე ღრუბლებში.“ კერძოდ, აი, რას წერს იგი აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით: “ეფრაიმ გური სიამაყით გვესაუბრებოდა:

თელ-ავივის განაშენიანება ამ საუკუნის დამდეგს დაიწყო — 1903 წელს. ექვსი კაცი ჩაუდგა ამ საქმეს სათავეში. ექვსი კაცის გონება და ფული აშენებდა ქალაქს და ამ ექვსი კაციდან ერთი ქართველი იყო — მორღეხი მიხაკაშვილი“ (გ. ბათიაშვილი, 1989, გვ. 108).

სამწუხაროდ, ჩემ მიერ თელ-ავივის ისტორიასთან დაკავშირებით ინტერნეტით მოძიებული მასალების მიხედვით აღნიშნული ფაქტი არ დასტურდება და ამ ქალაქის საფუძვლის ჩამყრელ პიროვნებათა შორის მ. მიხაკაშვილი

სადმე მოხსენიებული არ არის. ნათქვამის დასტურად მოვიყვან მოკლე ექსკურსს თელ-ავივის ისტორიიდან: თელ-ავივი დაარსებულ იქნა 1909 წლის 11 აპრილს 66 ებრაული ოჯახის მიერ. კონკრეტულ პიროვნებათა სახელები და გვარები (სულ 129 ადამიანი) შეგიძლიათ იხილოთ ინტერნეტში შემდეგ საიტზე: <http://www.geni.com/projects/Founders-of-Tel-Aviv-Ahuzat-Bait/5620>.

ახალი ქალაქი, რომელიც ისრაელის ერთ-ერთი უძველესი პორტის — იაფოს მახლობლად დაარსდა, მალევე გახდა ქვეყნის სავაჭრო-ეკონომიკური ცენტრი. 1948 წელს, ისრაელის სახელმწიფოს აღდგენის შემდეგ, კი იგი გაეროს მიერ ქვეყნის დედაქალაქად იქნა გამოცხადებული.

მზარდი სავაჭრო-ეკონომიკური და პოლიტიკური მნიშვნელობიდან გამომდინარე, ისრაელის მთავრობამ 1949 წლის 4 ოქტომბერს მიიღო დადგენილება თელ-ავივისა და იაფოს გაერთიანების შესახებ. აღნიშნული გადაწყვეტილება ძალაში 1950 წლის 24 აპრილს შევიდა, იმავე წლის 19 აგვისტოს კი გაერთიანებულ ქალაქს თელ-ავივ-იაფო ეწოდა.

სამწუხაროდ, ჩემ მიერ ასევე ინტერნეტით მოძიებულ მასალებზე დაყრდნობით, არც იერუსალიმის ახალი უბნების, უხუნათშინლერისა და მეკორბარუხის დაარსებაში დასტურდება მ. მიხაკაშვილის რაიმე წვლილი, როგორც ეს გაზეთ “ალიას” 1974 წლის 15 ოქტომბრის სტატიაშია ნათქვამი.

როგორც “ალიას” ხსენებული პუბლიკაციიდან ვგებულობთ, მ. მიხაკაშვილი, გარდა ზემოთ აღნიშნული ადამიანური ღირსებებისა, მრავალმხრივი ნიჭით დაჯილდოვებული პიროვნებაც ყოფილა. მაგალითად, გაზეთის ინფორმაციით, მ. მიხაკაშვილმა ისტორიულ სამშობლოში დამკვიდრებიდან “სულ მალე, ერეც-ისრაელში ჩამოაყალიბა ათობით საფეიქრო წარმოება და მალე იგი იაპონიას დაუკავშირდა. იქ ტოკიოში თავისი ფირმის ფილიალი გახსნა.

მალე მ. მიხაკაშვილი გადაიქცა საფეიქრო ნაწარმის ერთ-ერთ უდიდეს შემომტანად ახლო აღმოსავლეთში, მაგრამ ამით როდი ამოიწურებოდა მისი საქმიანობა. მამის (არონ მიხაკაშვილი, ცნობილი ვაჭარი — ო.ნ.) რჩევით, მან ისრაელში პირველი ბანკი გახსნა“ (გაზეთი “ალია,” 1974წ. №5, 15 ოქტომბერი). სწორედ ამიტომ უწოდებს მას გაზეთი “პირველ ებრაელ ბანკირს ერეც-ისრაელის მიწაზე“.

სამწუხაროდ, წყაროთა სიმცირემ აქაც იჩინა თავი, რის გამოც ვერც იმის დაზუსტება ხერხდება, ზემოთ აღნიშნული ინფორმაცია რამდენად შეესაბამება სიმართლეს.

სიცოცხლის უკანასკნელი წლები მ. მიხაკაშვილმა რელიგიის საფუძვლიანად შესწავლას მიუძღვნა და რაბის წოდებაც კი მიიღო. აქედან გამომდინარე, ალბათ სიმბოლურია, რომ “იგი გარდაიცვალა პარასკევ საღამოს ლოცვაზე წასვლის წინ 1962 წლის 21 სექტემბერს“ (ა. საპირი, 2010, გვ. 193).

წყაროთა სიმცირის მიუხედავად, საბოლოოდ მაინც შეიძლება დავასკვნათ, რომ მ. მიხაკაშვილი თავისი ქვეყნისა და ხალხის უდიდესი მოამაგე პატრიოტი იყო, რის გამოც იგი უდიდესი სიყვარულით სარგებლობდა თანამემამულეებში. მისი ღვაწლის ამგვარ შეფასებაში გადაჭარბებული რომ არაფერია, ამას ის ფაქტიც ადასტურებს, რომ იგი სიცოცხლეში აღიარეს ისრაელში ქართველ ებრაელთა თემის ხელმძღვანელად და ერთხმად აირჩიეს ქართველთა გაერთიანების

საპატიო პრეზიდენტად. გარდაცვალების შემდეგ კი, ბატონ აბრაამ საპირის ინიციატივითა და ქალაქ აშდოდის ხელმძღვანელობის მიერ 1974 წლის 20 ოქტომბერს მიღებული გადაწყვეტილებით, აშდოდის ერთ-ერთ ცენტრალურ ქუჩას მორდენაი მიხაკაშვილის სახელი ეწოდა.

აქვე აღვნიშნავთ იმასაც, რომ აღნიშნულ ცერემონიალს არა მარტო ქალაქ აშდოდის მერიის მაღალჩინოსნები დასწრებიან, არამედ ქვეყნის პოლიტიკური ელიტის წარმომადგენლებიცა და მაღალი რანგის რელიგიური პირებიც. ნათქვამის დასტურად დავიმოწმებ ფრაგმენტს გაზეთ “ალიის“ იმ პუბლიკაციიდან, რომელიც ამ ღირსშესანიშნავი მოვლენისადმია მიძღვნილი:

“1974 წლის 28 ნოემბერი, დღის 16 საათია. ქალაქ აშდოდის აღმოსავლეთ ნაწილში, იქ, სადაც ახლამოსულთა მნიშვნელოვანი ნაწილი ცხოვრობს და სადაც შენდება ქართველი ებრაელების სალოცავი...”

როგორც საყოველთაოდ ცნობილია, ქალაქის საბჭომ დაამტკიცა აბრაამის წინადადება ეზორვავის ერთ-ერთი ცენტრალური ქუჩისათვის მორდენაი მიხაკაშვილის სახელის მინიჭების თაობაზედა. აი, დღეს მისი გახსნის ზეიმი...

ამ დღეს ზეიმზე მონაწილეობის მისაღებად გვესტუმრნენ: ისრაელის სახელმწიფოს რაბი რიშონ-ლეციონი ოვადია იოსები, თელ-ავივის მთავარი რაბი ხაიმ დავიდ ჰალევი, რაბი ხანამ რეფაელ ელაშვილი, შინაგან საქმეთა მინისტრი დ-რი იოსებ ბურგი, ჩვენი ჯამაათის რაბინები, ქალაქის მერი ბატონი ცვი ცილკერი, ქალაქის საბჭოს წევრები, ქართველ ებრაელთა ინტელიგენციის წარმომადგენლები და სხვა საზოგადო მოღვაწენი.

აბრაამ სეფიაშვილმა წაიკითხა მენახემ ბეგინის (ისრაელის გამოჩენილი პოლიტიკური მოღვაწე, ქვეყნის პრემიერ-მინისტრი 1977-1983 წლებში, 1978 წლის ნობელის პრემიის ლაურეატი მშვიდობის დარგში — ო.ნ.) მოსალოცი დეპეშა.

მორდენაი მიხაკაშვილის მოღვაწეობაზე ილაპარაკეს ისრაელის მთავარმა რაბიმ ოვადია იოსებმა, რაბი ხაიმ დავიდ ჰალევიმ, ქალაქის მერმა ცვი ცილკერმა, რაბი რეფაელ ელაშვილმა.

პოეტმა აბრაამ მამისთვალვამა წაიკითხა ლექსი მიძღვნილი მორდენაი მიხაკაშვილის ხსოვნისადმი.

ლენტი, რომელმაც ოფიციალურად აღიარა მიხაკაშვილის ქუჩის გახსნა, გაჭრა რაბი ხაიმ დავიდ ჰალევიმ.

ცერემონია, რომელშიც მონაწილეობას იღებდნენ განსვენებულის შვილები, დაიხურა“ (გაზეთი “ალია“, 1974წ. №9, 24 დეკემბერი).

ვფიქრობ, მ. მიხაკაშვილის მოღვაწეობასთან დაკავშირებით ჩვენთვის ხელმისაწვდომი მასალების სიმწირის მიუხედავად, ყოველივე ზემოთქმული მაინც საკმარისია იმ დიდმნიშვნელოვანი ეროვნულ-საზოგადოებრივი ღვაწლის წარმოსაჩენად, რისთვისაც ისტორიულ სამშობლოში დამკვიდრებულმა ამ გულმხურვალე პატრიოტმა სავსებით ბუნებრივად დაიმსახურა თანამემამულეთა სიყვარული და პატივისცემა.

ყოველივე ზემოთქმულთან ერთად, საბოლოოდ იმასაც ვიტყვი, რომ სათანადო დოკუმენტური მასალების სიმწირისა და ხელმოუწვდომლობის გამო, წინამდებარე ნაშრომი მხოლოდ მოკრძალებული ცდაა მორდენაი მიხაკაშვილის ეროვნულ-საზოგადოებრივი მოღვაწეობის მეცნიერული შესწავლისა და ამ საკითხის უფრო ღრმად და საფუძვლიანად გამოკვლევა სამომავლოდ გასაკეთებელი საქმეა.

დამოწმებული ლიტერატურა

- "ალია," 1974 – გაზეთი "ალია", №4, 30. 09, 1974.
 "ალია," 1974 – გაზეთი "ალია", №5, 15. 10, 1974.
 "ალია," 1974 – გაზეთი "ალია", №9, 24. 12, 1974.
 პ. ბააზოვი, 2000 - პ. ბააზოვი, ფურცლები წარსულიდან - ბააზოვების ოჯახი, თელ-ავივი, 2000.
 გ. ბათიაშვილი, 1989 - გ. ბათიაშვილი, მზე ღრუბლებში, თბ., 1989.
 გ. ბათიაშვილი, 2007 - გ. ბათიაშვილი, ჟამი დუმილისა და ჟამი უბნობისა, თბ., 2007.
 ა. საპირი, 2010 - ა. საპირი, ალიის 40 წელი, ენციკლოპედიური ნაშრომი, ტ. I, ისრაელი, გაზეთ "ალიას" გამომცემლობა, 2010.
 ალ. ფრონელი, 1991 - ალ. ფრონელი, დიდებული მესხეთი, 1991.
<http://www.geni.com/projects/Founders-of-Tel-Aviv-Ahuzat-Bait/5620>

OTAR NIKOLEISHVILI

MORDEKHAI MIKHAKASHVILI - GEORGIAN JEW DOING PUBLIC WORK IN ISRAEL

The process of migration of so called Georgian Jews from Georgia to their historical homeland began long before the formation of the State of Israel. At that period the migrants were quite few. And of those successfully settled in the Holy Land we should specifically distinguish Mordekhai Mikhakashvili, nicknamed "the Georgian Rothschild", who succeeded in many spheres of social life. His national and social contribution is especially visible if we consider the fact that many of his compatriots, among whom there were migrants from Georgia as well, managed to settle in Israel thanks to his financial support.

In conclusion, it can be said that Mordekhai Mikhakashvili was a true patriot of his country and people, which earned him great love and respect among his fellow-countrymen. This evaluation of his deeds is not at all exaggerated and the fact that he was proclaimed as the leader of the Georgian community in Israel and the honorary president of their union is just another proof of the above mentioned. After the death of Mordekhai Mikhakashvili one of the streets in Ashdod was named after him.